

A szabadkai városháza megálmodói

*„Szabadka szépet álmodott.. Mint az ezeregy éj meséinek szerencsés királya, kinek
szolgálatkész óriások lesik óhaját: este lefeküdt és reggelre kelve csak kitekintett az
ablakon és – uramfia – ott látott egy tündérszép, kacsalábon forgó palotát,
égbeszökő tornyával, száz szobájával, kilencszázkilencvenkilenc ablakával” /1*

Szabadka város szülötteként büszke vagyok arra, hogy egy ilyen sokszínű települést tudhatok a szülővárosomnak. Bárhol is járok a világban, nap nem telik el anélkül, hogy visszaemlékezzek származásom helyére, s mivel bárhol is voltam a város területén belül nagyvalószínűséggel látni fogom a város fölé tornyosuló hatalmas ékkövet melyet a köznapi ember csak a szabadkai városházaként ismer.

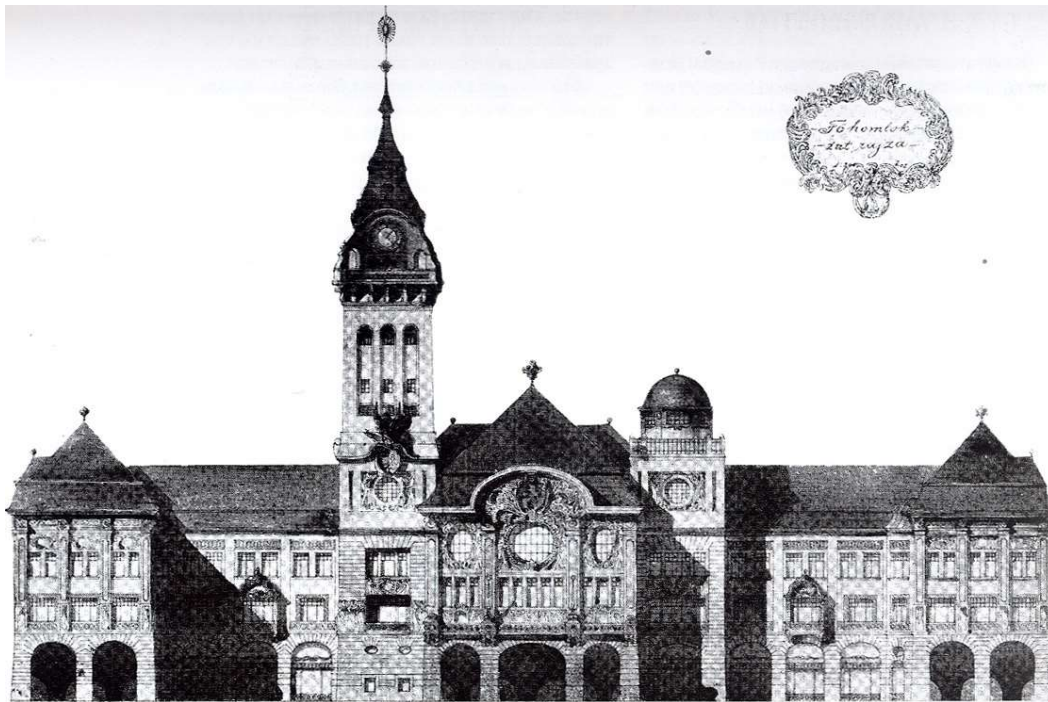
Rengeteget merengtem arról, hogy hogyan épülhetett fel egy ilyen pompás épület a múlt század hajnalán. A csodálatosan kidolgozott díszítési elemek, a tanácsterem lenyűgöző vitrázsai és a zsolnai kerámiával borított falakat, emberi lény, hogyan tudta ilyen kreatívan megtervezni, majd a terveket meg is valósítani. Számomra ez idáig mindez elképzelhetetlen volt, de ahogy belemerültem a kutatásban egyre világosabbá váltak a dolgok, és már kevésbé lett számomra oly rejtélyes, de így is magával ragad...

A pályázat

Kiírása

A pályázat kiírása után a város izgalomban égett, és már alig várták a pályázat nyertesének a nevét és pályaművét. Nagy esélyesnek ígérkezett Reichl Ferenc, akinek már több remekműve is ékesítette Szabadka látképét. Ilyen például a Nemzeti Kaszinó (ma a Városi Könyvtár-ként ismeretes) 1896, a Gimnázium 1900, az Osztrák-Magyar Bank (ma a Fidelinka épülete), a színház és szálloda adaptációja 1904, és az egyik legismertebb műve, a saját háza, a szabadkai Reichl Palota 1904-ben.

A pályázat 1907. január 1-én záródott le. A pályázatra tíz munka futott be, majd húsz nappal később 1907. január 21-én a zsűri közzétette döntését. A zsűri (Biró Károly polgármester, Dr. Dembitz Lajos főügyész, Frankl István városi főmérnök, Váli Gyula városi építész és Dr. Purgly Sándor későbbi főispán) hosszas és nehéz döntés után az első díjat az "A torony alatt" jelíggel ellátott pályaműnek ítelték oda.

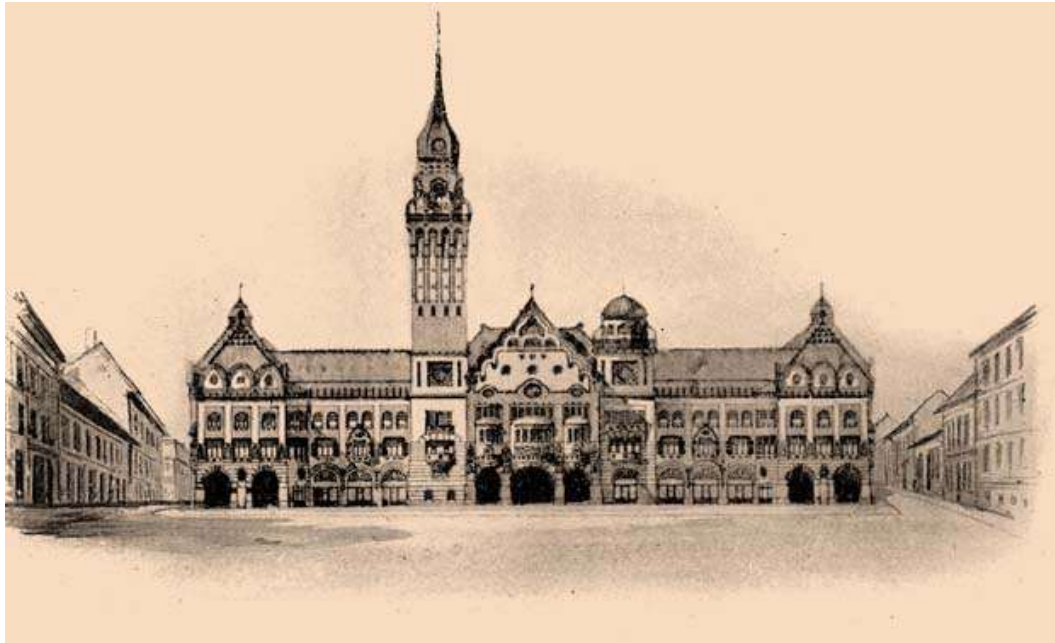

"A torony alatt"- az eredeti terv

A tervek készítői Komor Marcell és Jakab Dezső budapesti építészek voltak, akiknek egy munkája már látható volt Szabadkán, ez az épület a szabadkai Zsinagóga, melyet 1902-ben építettek. A terveik Mária Terézia-barokk stílusban lettek megrajzolva, mely stílus akkor Szabadka történelmi múltjának leginkább megfelel, ekkor még semmi jele a Magyar Szecessziónak.

A nézeteltérés

A pályázat lezárása után egy idővel 1907. decemberében az építő bizottság ülésén Jakab Dezső kijelentette, hogy a közös pályázatukat Komor Marcell- lal nem barokk, hanem szecessziós stílusban kívánják felépíteni.

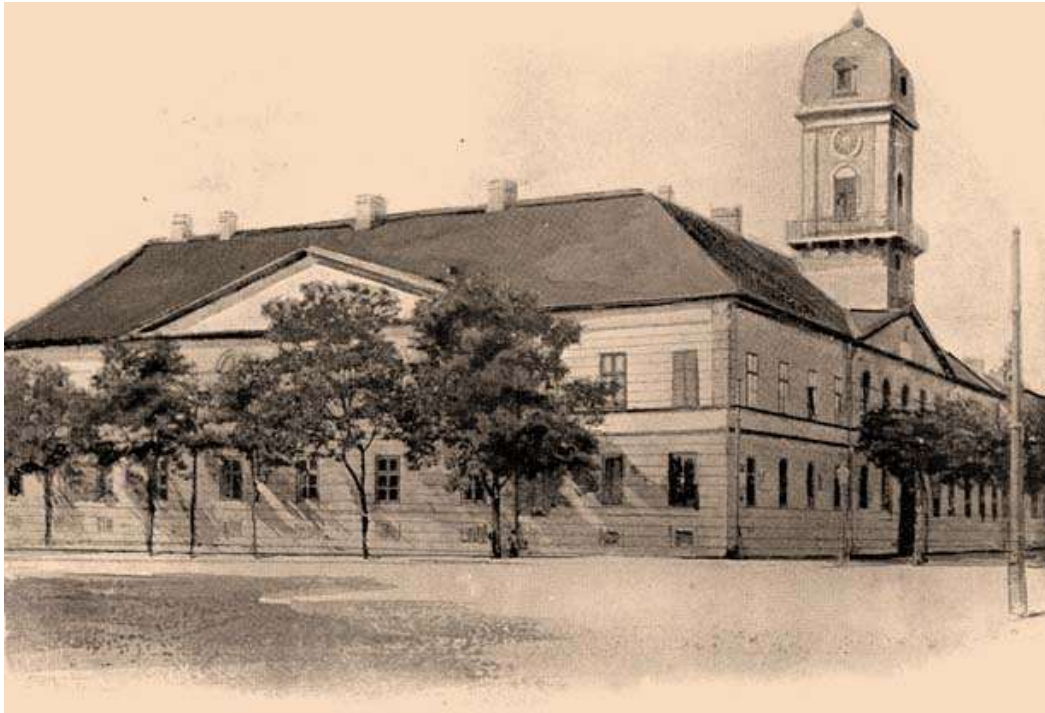
/2013.9.19./

"A torony alatt" -szecessziós stílusban

A polgármester, az építőtanács és a közgyűlés jóváhagyták a tervek változtatását, viszont a minisztérium kifogásolta ezt, így az Országos Középítési Tanáccsal együtt nyilvánosan közzétették negatív észrevételeiket. Komor Marcell és Jakab Dezső 1908. tavaszán írt levelükben határozottan visszautasítják a minisztérium észrevételeit, és teljes mértékben kiállnak a szecesszió mellett.

Végül Biró Károly, Szabadka polgármestere, hogy elsimítsa a nézeteltéréseket Budapestre utazott.

1908. június 6-án kezdetét vette Szabadka történelmének második, barokk stílusban épült városházának lebontása.

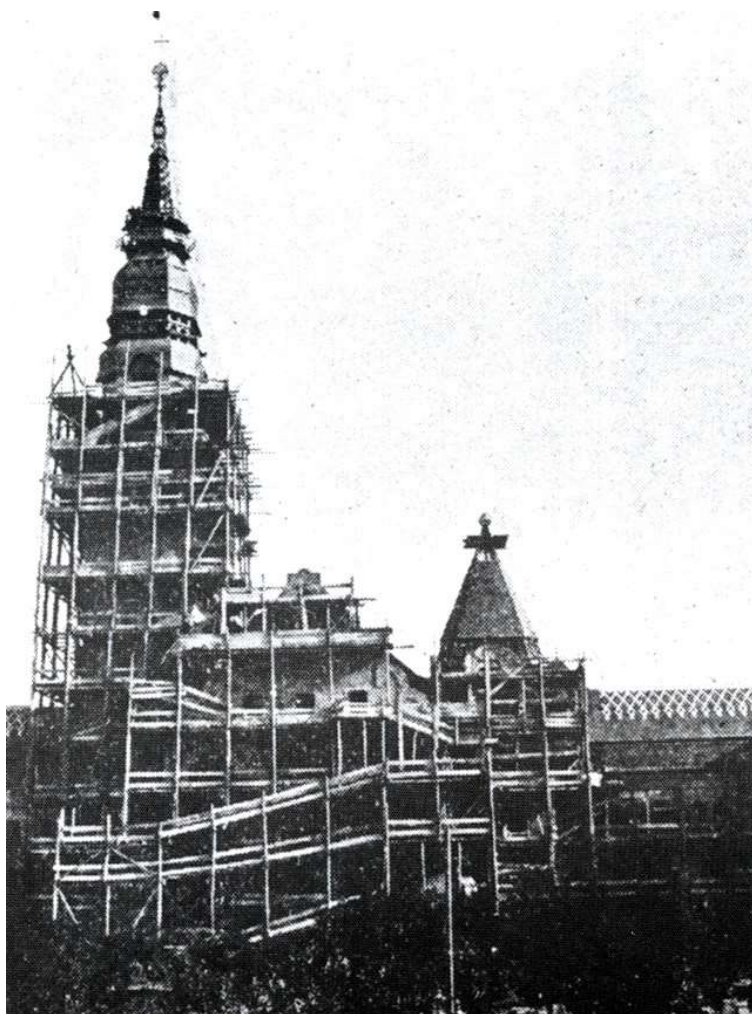

/2013.9.20./

A régi barokk stílusú városháza

Építés és átadás

1908-ban vette kezdetét a harmadik szabadkai városháza építése, mely ugyan ott nőtt ki magát, ahol az eddigi két szabadkai városháza is állott egykoron, egymást követően. Mindössze két év alatt azaz 1910 nyarára a kültéri munkálatok befejeződtek, viszont további két év kellett ahhoz, hogy a beltéri munkálatok is befejeződjenek. 1910. augusztus 20-án nagy ünnepség keretein belül szentelte fel Pajo Kujundžić, a szabadkai Szent György-templom plébánosa, és ekkor került a helyére aranyozott kereszt a városháza tornyának tetejére, noha az állványok miatt az épület még nem tűndökölhetett teljes pompájában.

/2013.9.20./

A felszenteléskor az állvány rendszer

1912 őszen, pontosabban szeptember 15-én átadásra került a legnagyobb szabadkai palota, a magyar szecessziós stílusban épült szabadkai városháza. Az ünnepségre meghívták a kormányelnököket, néhány minisztert és huszonhat polgármestert is. Az ünnepi mise a Szent Teréz-templomban zajlott le.

Komor Marcell

Komor Marcell Budapesten született 1868. november 7-én, magyar építész ki legelső sorban szecessziós stílusban tervezett épületeket Jakab Dezső együttműködésével.

Diplomáját 1891-ben szerezte meg a budapesti Műegyetemen, dolgozott Czigler Győzőnél és Huszmann Alajosnál, majd Lechner Ödönnél, ahol pályafutásának csúcsa kezdődött, és ahol szerepet kapott az Iparművészeti Múzeum belső kialakításában és a Földtani Intézet első díjas tervének elkészítésében. 1897-ben közös építészeti irodát nyitott Jakab Dezsővel, mely 1918-ig üzemelt. Komor Marcell életének ez volt a legsikeresebb korszaka:

pályatársával együtt több pályázatot nyert, és merész terveiket, elképzeléseiket nagyrészt meg is valósíthatták. Tervezett lakóépületeket, középületeket és magán bérházakat. Komor Marcell művei Pozsonytól Szabadkáig több helyen fellelhetők: Nagyvárad, Déva, Marosvásárhely, Temesvár, Szentes, Kecskemét, Szolnok, Budapest büszkélkedhet épületeivel. Különös, hogy mind Szabadkán, mind Marosvásárhelyen egy határozott egyéniségnek, egy karizmatikus személynek, egy polgármesternek a nevéhez fűződik a város fellendítése, építészetének a felkarolása. Újságíróként is megcsillogtatta tehetségét mikor kiadta a Vállalkozók lapja című folyóiratot, Ezrey néven írta vezércikkeit, ezt az 1920-as évek végén átadta fiának Komor Jánosnak.

1944-ben elhurcolták, majd ugyanebben az évben 1944. november 29-én, Sopronkeresztúron elhunyt. /2

/2013.9.19./

Komor Marcell

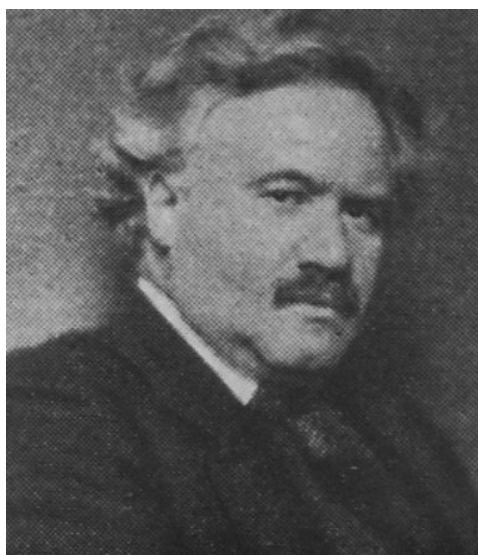
Jakab Dezső

Jakab Dezső Biharréven született 1864. november 4-én. Magyar származású építésmérnök volt. Amíg Komor főleg az épülettervezéssel és a funkcionalitással, addig Jakab a külső díszítéssel és a belső tér kialakításával törődött.

Diplomáját 1893-ban szerezte meg a budapesti Műegyetemen, majd tanulmányutakon járt Németországban, Hollandiába, Belgiumban, Angliában, Franciaországban és Olaszországban, hogy ötleteket és képet kapjon arról, hogy hogyan is lettek ezek az országok építészeti stílusban a

dominánsak. Kezdetben rengeteg építészeti irodában dolgozott így például Francsek Imrénél is, ahol akkoriban Komor Marcell is dolgozott. Később mindketten munkatársai lettek Lecher Ödönnek a magyar stílusú szecesszió legnagyobb úttörőjének. 1896-ban a Földművelésügyi Minisztérium kiállítás tervezői osztályára került, ahol megtervezte az Ezredéves kiállítás több épületét. 1897-ben közösen kezdett el dolgozni Komor Marcell-lel, két évvel később már közös irodát nyitottak. Ugyancsak ahogy Komor, ő is tervezett bérházakat, középületeket és lakóépületeket, de még részt vett szobor és emlékmű pályázatokon is, ahol ugyancsak oly elismeréseket kapott mint az épületek tervezésénél.

Az 1920-as években társult vejével, Sós Andrással. Meghalt 1932. augusztus 5-én Budapesten. /3

/2013.9.18./

Jakab Dezső

Az üveglakok

A nagyterem (díszterem, tanácsterem) üveglakait Róth Miksa üvegfestő és mozaikművész készítette el Nagy Sándor festőművész tervei alapján. Róth Miksa 1911. novemberében vállalta el a megbízást és 1912. májusában már leszállította a megrendelőknek. A ma Róth Miksa Emlékházként ismert épületben készültek el egykoron az üveglakok.

Az üveglakokon egykori magyar királyok és történelmi személyek láthatóak, a tanácsterem bejáratával szemben látható négy üveglak balról jobbra a következő személyeket ábrázolja: apród, Ferenc József, Mária Terézia, apród. Az apródok a korabeli polgármester és a főispán lányát ábrázolják. Mellettük balról Árpád, Szent István és Szent László láthatóak, jobboldalon pedig Corvin Mátyás, Nagy Lajos és Könyves Kálmán. A tanácsterem két oldalsó

falán pedig balról Hunyadi János, Werbőczy István, II. Rákóczy Ferenc míg jobbról Széchenyi István, Deák Ferenc és Kossuth Lajos látható.

/2013.9.20./

Ferenc József és Mária Terézia

/2013.9.20./

Széchenyi István, Deák Ferenc és Kossuth Lajos

Róth Miksa

Rendkívüli üvegfestő és mozaik művész volt. Mind ahogy apja és nagyapja is üvegesként dolgozott ő is követte őket a családi hagyományban. 1898-ban elsőként kapta meg az Iparművészeti Állami Aranyérmet, 1900-ban a párizsi világkiállításon ezüst érmet, míg az 1902-es torinói és az 1904-ben St. Louis-i világkiállításon pedig aranyéremmel tüntették ki. Később Magyarországon megkapta a Ferenc József Rend lovagi tisztségét. Több évtizedig volt a Magyar Iparművészeti Társulat alelnöke és egy rövid ideig elnöke is volt az intézménynek. Utolsó és

egyben a leghíresebb műtermének a neve „Róth Miksa Császári és Királyi Udvari Üvegfestő és Mozaik Művész Műintézete”, mely 1911-től 1939-ig működött.

Legkiválóbb művei megtalálhatóak az Országházban, a Zeneakadémia épületében, a szegedi Fogadalmi templomban, a marosvásárhelyi kultúrpalotában és városházában, a szabadkai Városháza épületében, valamint még sok más kiváló műve található még a Kárpát-medence környékén. /4

/2013.9.20./

Róth Miksa

Komor Marcell és Jakab Dezső közösen tervezett Vajdasági épületei

-1901. A szabadkai Zsinagóga

/2013.9.17./

-1907. A szabadkai városháza

/2013.9.16./

-1907. Szabadka, Kereskedelmi Bank

-1909. Palics, Vigadó épülete

/2013.9.19./

-Palics, tóparti nyaralók

Generációk hada cseperedett fel azzal a tudattal, hogy szülővárosuk nevéhez egy igazán különleges épület, és annak mesébe illően megálmodó tervezőinek a neve kötődik. Sokan életre szóló szavakat, tetteket és elhatározásokat hoznak falai közt, kiken a tervezők áldásának és munkájuknak köszönhetően tehetik ezt meg. Ha valaki távol is jár, emlékezetében örökre beégett kép emlékezteti az embert, hogy honnan is származik.

Felhasznált irodalom és forrásanyag

1 - Braun Henrik: Városháza, Szabadka 1912 felavatásának ünnepére, Nagyvárad Sas Ede nyomda- és újságvállalata, 1912 /2013.08.17./

2 - hu.wikipedia.org / hetnap.rs /2013.0.19./

3 - hu.wikipedia.org /2013.08.19./

4 - hu.wikipedia.org /2013.08.20./